

חיוב קטן בשבת רב צבי סבלפסקי

1. מסכת יבמות דף קיג עמוד ב- קיד עמוד א

רב יצחק בר ביסנא אירכסו ליה מפתחי דבי מדרשא ברשות הרבים בשבתא, אתא לקמיה דרבי פדת, אמר ליה: זיל דבר טלי וטליא וליטיילו התם, דאי משכחי להו מייתי להו. אלמא קסבר: **קטן** אוכל נבלות - אין ב"ד מצווין להפרישו. לימא מסייע ליה: לא יאמר אדם לתינוק הבא לי מפתח הבא לי חותם, אלא מניחו תולש, מניחו זורק! אמר אביי: **תולש** - בעציץ שאינו נקוב, זורק - בכרמלית דרבנן. ת"ש: **עובד** כוכבים שבא לכבות, אין אומרים לו כבה ואל תכבה, מפני שאין שבידתו עליהם; קטן הבא לכבות, אומרים לו אל תכבה, ששבידתו עליהם! א"ר יוחנן: **בעושה** על דעת אביו. דכוותיה גבי עובד כוכבים דעושה על דעת ישראל מי שרי? עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עביד. ת"ש: בן חבר שרגיל לילך אצל אבי אמו עם הארץ - אין חוששין שמא יאכילנו דברים שאינם מתוקנים, מצא בידו פירות - אין זקוק לו! אמר רבי יוחנן: בדמאי הקילו. אלא טעמא דדמאי, הא ודאי - בעא לעשורי, והאמר ר' יוחנן: בעושה על דעת אביו! אלא, רבי יוחנן ספוקי מספקא ליה, קאי הכא מדחי, קאי הכא מדחי.

2. חידושי הרשב"א שבת קנג עמוד ב

...ולעיל (**קכ"א א**) נמי תני קטן שבא לכבות אין שומעין לו, ואוקימנא בגמרא בקטן העושה על דעת אביו, כלומר ועובר בזה משום לא תעשה מלאכה אתה ובנך.

3. שולחן ערוך אורח חיים סימן שמ"ג סעיף א

קטן אוכל (**א**) נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו, (**ב**) אבל **א** אביו מצווה לגעור בו להפרישו (**ג**) (**ב > א**) מאיסור דאורייתא; **ג** ולהאכילו [**ד**] בידים, (**ד**) אסור (**ה**) אפילו דברים שאסורים * מדברי סופרים; וכן אסור (**ו**) להרגילו בחילול שבת ומועד ואפי' בדברים שהם משום שבות. הגה: וי"א דכל זה בקטן דלא הגיע לחינוך, אבל הגיע לחינוך (**ז**) צריכים להפרישו (תוס' פרק כ"כ). (**ח**) וי"א דלא שייך חינוך לבית דין, אלא לאב בלבד (ב"י)...

4. ביאור הלכה (שם)

* מד"ס וכן וכו' - ודעת הרשב"א והר"ן דאם התינוק צריך לכך מותר אפילו לספות לו בידים דבר שהוא אסור מדרבנן אך המחבר סתם לדינא כדעת החולקים עליהם ואוסרים בכל גווני וכתב בתשובת רבינו עקיבא איגר ע"ד טלטול הספרים לבהכ"נ במקום שאין עירוב ע"י תינוק אי יש לסמוך בזה על הרשב"א דאיסור דרבנן ספינן ליה בידים והשיב דזה אינו דהא הר"ן כתב בפרק כ"כ להדיא דאף להרשב"א ספינן ליה רק לצרכו ולא לצרכנו ואדרבה מחינן בידים ויש תקנה ליתן להתינוק חומש וסידור שישא לבהכ"נ לצורך עצמו להתפלל ולשמע קריאת התורה וממילא יצטרף הגדול עמו להתפלל יחד.

5. רא"ש מועד קטן פרק ג סימן צו

כתב ר' מאיר ז"ל מי שמת אביו ואמו והיה קטן באותה שעה וקודם שעברו לו יום נעשה בן י"ג ויום אחד נראה לי דחייב להתאבל משהגדיל לו ול' ואינו מונה מיום קבורה אלא משנעשה גדול והוי כמי ששמע שמועה קרובה ברגל שמתאבל עליו אחר הרגל ומונה לו שלשים ואע"ג דהתם ימי הרגל נהי דאינם עולין למנין לו עולים למנין לו הכא ימים שעברו בקטנותו אין עולין אף למנין לו דגבי רגל היינו טעמא דגזירת שלשים דהיינו גיהוץ ותספורת שייכא נמי ברגל דאסור לספר ולכבס ברגל אבל בקטנותו לא שייכא אבילות כלל וכן אם היה קטן תוך שלשים ולאחר שלשים הגדיל הוה ליה כמו שמועה קרובה ברגל ולמוצאי רגל נעשית רחוקה דאינה נוהגת אלא שעה אחת ובטלה ממנו גזירת לו שלשים ומיהו משלים י"ב חדש על אביו ועל אמו מיום קבורה ולא מיום שנעשה גדול ואע"פ שיש לחלק קצת בין שמע ברגל לנדון זה דהתם גברא בר חיובא הוא אלא דיומא הוא קגרים אבל הכא גברא לאו בר חיובא ככל וא"כ נימא כיון דבשעת מיתה לא היה ראוי להתאבל יפטור עולמית הא ליתא דאין דיחוי אצל מצות כדאיתא בפרק כ"ג כיון דבשעת מיתה לא היה ראוי להתאבל יפטור אחיו (דף לג א) כגון דאייתי שתי שערות בשבת אתא ליה זרות ושבת בהדי הדדי ואע"ג דבין השמשות דשבת קטן היה ולא מיחייב אשבת לא אמרינן הואיל ואידיחי בין השמשות אידיחי כולי יומא מאיסורא דהאי שבת ע"כ. ואע"ג שאין משיבין את הארי לאחר מותו תורה הוא וללמוד אני צריך ותופס אני אותה סברא שיש לחלק בין היכא דגברא בר חיובא הוא ויומא קגרים לקטן דבשעה שהיה לו להתאבל נפטר מחמת קטנו פקע מיניה חיוב אבילות לעולם. ודמאי להא דאמר בפרק מי שהיה טמא (דף צג א) תניא גר שנתגייר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני דברי רבי רבי נתן אומר כל שזקוק לראשון זקוק לשני וכל שאין זקוק לראשון אין זקוק לשני במאי קמיפלגי רבי סבר שני רגל בפני עצמו ורבי נתן סבר שני תשלומין

לראשון הוא וכן נמי הא דיושבין על שמועה קרובה שבעה ושלשים אינה מצוה בפני עצמה אלא תשלום לאבלות שהיה לו לעשות מיד אחר הקבורה כשידע אבל אם לא ידע תיקנו שיש לו תשלומין כל שלשים יום והיכא דידע ולא נתחייב לא שייך ביה תשלומין מידי דהוה אחיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני דלא שייך ביה תשלומין למ"ד כולם תשלומין דראשון נינהו כיון דלא הוה בר חיובא ביום ראשון ומה שהביא ראייה מאין דיחוי אצל מצות אין ראייה לפי שיש חילוק בין מצוה הנידחית ובין גוף הדיחוי דאין דיחוי במצות אלא בקדשים כי האדם הוא המחויב לעשות המצוה אם נידחית ממנו עתה לכשתראה המצוה לעשותה יעשנה כי האדם לא נדחה מלעשותה אבל אם היה האדם דחוי בשעת חיוב המצוה נידחית ממנו לעולם ואין לה תשלומין לעולם אפילו לכשיראה לעשותה כיון דבשעת חיוב נפטר ממנו. ועוד דבמצות גופייהו פעמים יש דיחוי כדאמר בפרק לולב הגזול (דף לב ב) גבי הדס שהיו ענביו מרובין מעליו אם היו שחורות פסול ירוקות כשר וקאמר (שם לג א) דאי אשחור ביום טוב פסול משום דיחוי אפילו הוריקו אח"כ ואע"ג דגבי כיסוי אמרינן דאין דיחוי אצל מצות שאני התם שיש בידו לגלות הדם ולבטל הדיחוי אלמא גבי מצות גופייהו כשאין בידו לבטל הדיחוי הוי דיחוי וקטן אין בידו לבטל הדיחוי שלו ומה שהביא ראייה מאייתי שתי שערות בשבת אינה ראייה דאין סוף התשלומין לתחילתו והוה ליה כמו פסח שני אליבא דרבי כי סוף שבת פגע בחיוב וחייב לשמור שבת: